

10. juunil
1927.

V. aastakäik.

Väljaandja: Eesti Maakondade Liit. Toimetaja: H. Avikson.

Tellimise hind:		Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas	Mk. 500.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi uul. Nr. 12.	1 lhk. Mk. 3000, 1/2 lhk. Mk. 1500,
Pooles aastas	" 250.—	Telefon Nr. 4—72.	1/4 lhk. Mk. 800, 1/8 lhk. Mk. 400.
Üksik number	" 25.—	Jooksev arve: Eesti Panga Tal- linna osakond Nr. 609.	Omavalitsustele 30% hinna- alandust.
1923 aastak	" 50.—		Dokumentide kaotamise kuu- lutused Mk. 50 dokumendi pealt.
1924	" 300.—		
1925 ja 1926 a. ä	" 500.—		

Ilmub 20 korda aastas, iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

SISU:

Mida sa teed, seda teed sa teistele	Lhk. 151
Koolinõunikud peavad jääma omavalitsuse ametnikkudeks — A. Vainola	" 151
Maavalitsuste tegevus arvudes:	
Töö-hoolekande osakond	" 153
Tervishoiu osakond	" 155
Kas Vene Semstvo seaduste kohaldamine meil seaduslik on? — K. T.	" 158
Kogukonna maad vabastada koguk., asut. ja erarendimaade seaduse mõjust!	" 159
Veel kantseililiku töö lihtsustamisest ja kirjade registreeri- mise korrast omavalitsusasutustes — A. Siitam	" 160
Teated Maakondade Liidu ja omavalitsuste tegevusest	" 163
Läänemaa ja Valgamaa 1927 a. valla- ja alevivolikogude vali- miste tagajärgede kokkuvõte	" 164, 166
Välismaade omavalitsus	" 169
Bibliograafia	" 171
Küsimused ja vastused	" 172
Kuulutused	" 150

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuste Kinnitus Aktsia Selts „OMA“,

kes teostab:

tulekinnitusi, elukinnitusi ja rahekinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavara kapitaalid üle 14.000.000 marka.

Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

————— Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7. —————

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamisega.

Vabad kohad.

Jõeletme vallasekretäri valimine on 16. juunil.

Kuulutatakse maksvusetaks.

1) August Hendriku p. Õuna kaks hobusepassi, esimene väljaantud Avinurme vallavalitsusest 1. dets. 1925. a. Nr. 383 all, teise Nr., kuupäev, aasta ja väljaandmise koht teadmata.

**Sundnormide kogu
maaomavalitsuse kohta**

9. vihk

ilmub neil päevil trükist.

10. vihk on ladumisel.

Uutele maavolinikkudele ja maavalitsuse liikmetele

soovitame

omavalitsuste küsimustega tutvumiseks ja käsiraamatuteks järgmisi väljaandeid:

„Maaomavalitsus“ 1923—24 aastakäik Mk. 350.—	} Kõidetult Mrk. 80, 125, 150 kallim.
„Maaomavalitsus“ 1925 aastakäik . . Mk. 500.—	
„Maaomavalitsus“ 1926 aastakäik . . Mk. 500.—	
„Esimene Eesti omavalitsustegelaste kongress“ . . Mk. 200.—	
„Sundnormide kogu maaomavalitsustele“ iga 10vihku Mk. 650.—	

Tellimise aadress:

TALLINN, S.-ROOSIKRANTSI № 12, EESTI MAAKONDADE LIIT.

**„Maaomavalitsuse“ tellimine
1927 a. teise poole peale on avatud.**

Iga omavalitsustegelane hoolitseb selle eest, et ühelgi omavalitsustegelasel tema oma ajakiri ei puuduks.

Mida sa teed, seda teed sa teistele.

Senini oli maksev tõesõna: mida sa teed, seda teed iseenele. Nüüd ei saa sellega enam leppida. Üks teeb kuskil enesele, teised vastutavad üle riigi selle eest; üks teeb enese huvides midagi, vari langeb terve meie omavalitsustegelaste pere peale. Tuleb meeldetuletada ainult viimase aja omavalitsusvaenulisi kirjutusi ajalehtedes. Omavalitsuste vastased kasutavad kõik mustad täpid omavalitsusel kihutustööks omavalitsuste vastu. On kuskil maaomavalitsuse revisjoni komisjoni liige sõidu- ja päevarahade suhtes õigluse mõiste vastu patustanud, siis ei süüdistata mitte ainult teda, vaid tervet omavalitsusasutuste peret, siis on kogu omavalitsus rahvaraha raiskamises süüdi.

Ühe omakasu püüd, ühe eksimine üldhuvi vastu võib nii ka edaspidi väga raskeid süüdistusi meie üldasja, omavalitsuse, vastu tema vastaste poolt väljakutsuda, mis suureks kaotuseks rahvalitsusele võivad saada, seda enam, et vastaseid korraliku asjaajamise juures juba tekkinud.

Ei või sellepärast üheski omavalitsustegelases tõekspidamist olla, et mida ma teen, seda teen iseenele. Selle asemele

peab teadmine asuma; mida ma teen, seda teen ma teistele! Üldhuvi, omavalitsuse au ja hea nimi, neid ei tohi hetkekski unustada, nende poole peab iga sammu peal pilgu pöörama ja nende sihis sammuma. Siis jäävad tumedad täpid omavalitsusel sündimata, siis ei saa vastased jalgu alla.

Mida sa teed, seda teed sa teistele, on kohane aeg meelde tuletada nüüd, kus uued jõud omavalitsuse tööpõllule asunud, töötegemiseks ja omavalitsuste õiguste ja au kaitsmiseks, et töö ja toimetus algul kohe lähöks õiges suunas ja üldhuvide rööbastes. Vanad veteraanid, rida lahinguid läbi tehes, on selles muidugi veendunud, ega lase tumedatel täpikestel ellu tõusta, mis aitavad purustada meie omavalitsuse.

Ükski omavalitsustegelane, kes, ühel ajal tööga omavalitsuses, ei ole ühtlasi ka omavalitsuse õiguste ja au eest väljas, ei ole omal kohal. Ei ole omal kohal, kes isiklikes huvides unustab üldhuvid ja omavalitsuste reputatsiooni. Ei unusta ta neid siis, kui meeles peab; mida ma teen, seda teen ma teistele.

Koolinõunikud peavad jääma omavalitsuse ametnikkudeks.

A. VAINOLA.

Kuna Haridusministeeriumi „õpetuse andmise riiklise ülevälve seaduse“ eelnõu omavalitsustele küllalt tähtsaid ja elulisi küsimusi käsitab, võtan tähendatud eelnõu kohta veel kord sõna selleks, et koolinõunikkude omavalitsustele alluvuse vajadust põhjendada.

Praegu on koolinõunikkude ülesanded Haridusministeeriumi poolt kindlaks määratud juhatuskirjaga maakonna- ja linnakoolinõunikkudele, mille § 1 räägib: „Maakonna- ja linnakoolinõunikkude ülesanne on kasvatuslikkude ja õpetuslikkude küsimuste lahendamine omas ringkonnas üleüldse, muuseas ka haridustöö edendamine väljaspool kooli, lasteaedades ja varjupaia-

kades, hariduslikkude ettevõtete algatamine jne., iseäranis aga ringkonnakoolide (tähendab muidugi koolinõuniku ringkonda kuuluvate koolide) instrueerimine ja ülevälve, nagu see on ette nähtud 5. märtsi 1920. a. määruses maakonna- ja linnakoolinõunikkude kohta“.

§ 2 öeldakse: „Oma ülesannete täitmiseks koolinõunikud: a) instrueerivad kooli ja teisi hariduslikka asutusi ja organisatsioone; b) revideerivad neid; d) algatavad hariduslikka küsimusi omavalitsusasutustes ja eraettevõtetes ja e) annavad aru hariduslikkude asutuste seisukorra ja arenemise kui ka üldise haridusliku seisukorra kohta ringkonnas“.

§ 12 annab õiguse ka maakonna- või linnavalitsuse haridusosakonnale hariduslike asutuste pedagoogilist revideerimist ette võtta, millest ka koolinõunik osa võtab ja § 17 põhjal teeb koolinõunik oma revideerimiskäikudel märgitud puuduste kõrvaldamiseks ettepanekud haridusosakonna juhatajale.

Nii on koolivalitsuse ja koolinõunikute ülesanded seotud ja koolinõunik on koolivalitsuse ametnik, kelle ülesanded ei piirdu kaugeltki ainult koolide revideerimisega ja instrueerimisega, nagu seda mõnelt poolt seletatakse (vaata „Päevaleht“ nr. 110). Küll on eeltsiteeritud paragrahvide põhjal koolinõunikul omad eriülesanded, milles tal teatav iseseisvus on, kuid oma tegevuse üle peab ta informeerima haridusosakonda ning viimasele ka koolis ettetulevaist väärtustest teatama.

Õpetuseandmise riiklise ülevalve seaduse eelnõus tahab Haridusministeerium koolinõunikka teha riigiametnikkudeks, et nende kaudu teostada ülevalvet õpetuseandmise üle koolides. Seega oleks koolide pedagoogiline ja administratiivne järelevalve täiesti lahutatud.

Vaatame, missuguseks võib selle juures kujuneda koolivalitsuse (haridusosakonna) seisukord ja vahekord koolinõunikudega.

Koolivalitsuse ülesanded jäävad endiseks, vähemalt niikaua, kui on maksev „Eestimaa koolivalitsuse ajutine korraldus“ ja teised praegu maksivad kooliseadused.

Need ülesanded on aga niivõrd laialtulatsetud, et koolivalitsus ei saa oma tööd ainult kantseleis ära teha, vaid paljude küsimuste lahendamiseks on tarvis koha peal asjaoludega tutvuneda. Üldse peab koolivalitsus kooli- ja haridustööst ja haridusasutuste seisukorrast omas tegevuse piirkonnas olema alati informeeritud.

Kas peavad omavalitsused selleks omad koolinõunikud ametisse panema, kes koolivalitsuse (haridusosak.) ülesandel koole ja teisi haridusasutusi revideeriks?

Ka kooli pedagoogiliste küsimustega tuleb paratamatult koolivalitsusel tihti tegemist teha. Toon selleks mõned näited: Õpetajate kohalt tagandamine võib sündida koolivalitsuse korraldusel, mille juures muidugi mõõduandev on õpetaja kasvatusline ja õpetusline tegevus (tähendab, koolivalitsus peab olema õpetaja pedagoogilisest tegevusest informeeritud), pedagoogika nõukogu otsused kesk- ja tööstuskoolides lä-

hevad kinnitamiseks koolivalitsusele, kui koolijuhataja nende otsustega ei ühine, jne.

Kas ei pea siin koolivalitsus olema teadlik ka kooli pedagoogilistes küsimustes ja kas üldse on võimalik koolide pedagoogilist ja administratiivset järelevalvet täiesti lahutada?

Haridusministeeriumi eelnõu § 5 räägib küll, et koolinõunikute vahekord omavalitsusasutustega määratakse kindlaks kohaliku koolivalitsuse korraldamise seadusega ja Haridusministeeriumi juhatuskirjaga, kuid koolivalitsustele oma ülesannete teostamiseks on sest vähe kasu. Iseenesest mõistetavalt peab koolinõunikudel omavalitsustega teatav vahekord olema juba sellepärast, et nad omavalitsuse asutusi (koole) revideerivad.

Missuguseks kujuneb aga selle juures koolivalitsuse, kui koolide järelevalve asutuse, ja koolinõuniku vahekord, on raske ette kujutada. Küll võib oletada, et koolivalitsusel tuleb ainult koolinõuniku korraldusi täita, kes omas tegevuses, kui riigiametnik, on vastutav ainult Haridusministeeriumi ees.

Kas ei oleks siis otstarbekahasem ka koolivalitsusi likvideerida, kui sarnast segast vahekorda luua, mis koolide järelevalvet ainult raskendab?

Ja see ongi küsimus, mis sunnib ka omavalitsustegelasi sõna võtma. Ei saa vist keegi tõendada, et siin ei peitu tendents omavalitsuse õigusi kitsendada ning omavalitsuse ülesandeid keskvalitsuse kätte koondada.

Oma õpetuseandmise riiklise ülevalve seaduse eelnõu põhjendab Haridusministeerium põhiseaduse § 12-ga, milles räägitakse: „õpetuse andmine seisab riigi ülevalve all“, kuid see ei tähenda veel, et seda ülevalvet ei või riik teostada omavalitsuste kaudu, sest põhiseaduse § 75 lausub: „Omavalitsuste kaudu teostab valitsemist kohal riigivõim, kuivõrd seaduses selleks ei ole loodud eriasutusi“.

Igatahes ei keela põhiseadus Haridusministeeriumile ülevalvet õpetuse andmise üle omavalitsuste kaudu ehk omavalitsuste abil teostada. Vastasel korral oleks senini põhiseaduse vastaselt toimitud. Igatahes peavad niikaua, kui püsivad koolivalitsused (haridusosakonnad) omavalitsuse organidena, olema ka koolinõunikud omavalitsuse ametnikkudeks.

Olgu veel lõpul tähendatud, et „Päevalehes“ Nr. 110 avaldatud artiklis: „Kas

võitlus „bürokraatia“ ja omavalitsuse vahel“ leitakse, et Haridusministeeriumil olagi vlt sellepärast kavatsus koolinõunikka riigiametnikkudeks teha, et siis omavalit-

sused neid nende töö juures ei saaks „segada“.

Kas tõesti nii saadakse aru omavalitsuse tegevusest?

Maavalitsuste tegevus arvudes.

Töö-Hoolekande osakond.

Töö-Hoolekande osakonna ülesannetesse kuulub: üldine järevalve hoolekande ja töökaitse alal, vaestele abiandmise korraldus, laste eest hoolekanne, laste- ja vanade- ning kõrvalabivajavate kodude asutamine ja ülevalpidamine, hoolekande aluste registri pidamine maa piirkonnas, hoole-

kande statistika korraldamine, tööandjate ja põllutööliste teenistuse vahekordade küsimuste lahendamine, töøbörse korraldamine, riiklise hoolekande vahetalitus, nimelt riiklise pensioni nõudjate palvete läbivaatamine, nende üle teatete kogumine, pensioni määramise küsimuste otsustamiseks ettepanemine maavalitsusele ja kinnitamiseks Töö-Hoolekande ministereeriumile,

Pensioni rahasi on maavalitsuste kaudu maksetud:

Maavalitsuse nimetus	1921. a.	1922. a.	1923. a.	1924. a.	1925. a.	Kokku
Harju	—	—	—	—	—	Andmed puuduvad
Järva	—	—	—	—	—	
Lääne	1.810.013	1.998.927	4.500.097	5.812.342	5.823.619	19.944.998
Petseri	44.638	385.698	1.881.956	4.279.437	4.319.870	10.911.599
Pärnu	3.059.019	3.284.982	6.974.529	7.637.213	8.533.142	29.488.885
Saare	1.425.261	1.825.200	4.126.877	5.454.864	5.778.266	18.610.468
Tartu	6.096.752	7.252.900	12.120.159	14.820.402	16.624.245	56.914.458
Valga	1.115.893	1.763.208	2.708.688	3.197.053	3.071.800	11.856.642
Viljandi	3.681.162	4.595.873	6.642.443	7.755.483	7.765.591	30.440.552
Viru	3.125.598	4.859.352	7.890.548	10.297.965	10.899.401	37.072.864
Võru	2.928.040	3.081.928	5.105.075	6.653.320	6.923.651	24.692.014
Kokku	23.286.376	29.048.068	51.950.372	65.908.079	69.739.585	239.932.480

Maavalitsus kulutas lahtise ja kinnise hoolekande peale.

Maavalits. nimetus	1920. a.	1921. a.	1922. a.	1923. a.	1924. a.	1925. a.	Kokku
Harju	—	—	—	—	—	—	Andmed puuduvad
Järva	—	—	—	—	—	—	
Lääne	17.292	28.530	245.690	771.367	1.882.101	2.289.122	5.234.102
Petseri	—	—	—	—	—	—	—
Pärnu	137.732	311.405	1.180.658	1.636.290	1.888.600	1.668.490	6.823.175
Saare	—	421.907	454.115	430.901	670.144	716.481	2.693.548
Tartu	385.112	1.418.372	1.813.462	3.398.179	3.112.545	2.830.221	12.967.891
Valga	—	—	—	—	760.150	997.049	1.757.199
Viljandi	767.948	634.500	569.701	720.999	800.000	900.000	4.387.148
Viru	66.418	623.840	846.895	1.291.399	1.682.922	1.068.770	6.480.244
Võru	191.548	881.720	1.004.281	1.045.151	2.893.859	3.894.682	9.991.241
	1.560.050	4.320.274	6.114.802	9.294.286	13.700.321	15.264.815	50.254.548

Töö pensionide alal.

M a a v a l i t s u s e n i m e t u s :													
	Harju	Järva	Lääne	Petseri	Pärnu	Saare	Tartu	Valga	Viljandi	Viru	Võru	Kokku:	Keskmi- selt:
1-ks jaan. 1926. a. oli pensionääre . . .	—	—	353	266	481	346	940	191	?	630	402	3.609	451
Ühe osakonna ametniku kohta tuli 1925. a. läbikäinud pensioni raha . . .	—	—	5.823,619	4.319,870	4.266,571	5.778,266	16.624,245	3.071,800	3.882,795	5.449,700	6.923,651	—	6.237,835,—
Pensioniraha tõigend	—	—	3.819	2.920	1.443	3.999	10.161	2.292	2.296	3.614	4.824	—	3.929,—
Hooalelaste ülespidamiskulud.													
1921. a.	—	—	—	—	—	2.972	—	—	—	1.160	2.560	—	2.230,—
1922. a.	—	—	—	—	—	2.220	—	—	—	1.422	2.809	—	2.150,—
1923. a.	—	—	—	—	—	1.980	—	—	—	1.404	2.136	—	1.840,—
1924. a.	—	—	3.067	—	3.831	3.150	—	—	—	1.732	3.287	—	3.061,—
1925. a.	—	—	2.940	—	3.831	2.250	4.247	2.700	2.310	2.210	5.445	—	3.241,—

Ühe hooalelaste ülespidamine laste ehk vanade kodus läks maksma kuus kõik kulud kokku keskmiselt :

Maavalitsusel oli hooalelasti lahtise ja kinnise hoolekande alal kokku ja kulutas nende peale %/000 üldkulust.

Maavalitsuse nimetus	Hooalelaste arv.					Mitu % üldkulust teeb välja hoolek. kulu							
	1920 a.	1921 a.	1922 a.	1923 a.	1924 a.	1920 a.	1921 a.	1922 a.	1923 a.	1924 a.	1925 a.		
Harju . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Järva . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lääne . . .	3	4	5	37	72	53	—	—	—	—	—	—	—
Petseri . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pärnu . . .	—	—	—	84	144	142	2,1	1,8	4,8	6,1	5,0	—	—
Saare . . .	—	—	—	20	21	24	—	—	3,43	3,23	3,05	—	—
Tartu . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Valga . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Viljandi . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Viru . . .	30	49	62	169	195	?	6,2	3,1	2,3	2,2	6,4	—	—
Võru . . .	21	30	47	90	101	83	1,12	2,85	2,88	3,37	3,91	—	—
Kokku:	54	100	151	456	639	413	3,6	5,0	4,3	4,5	9,8	—	—
Keskmiselt:	—	—	—	—	—	—	3,25	3,22	3,15	3,73	5,21	—	5,75

Andmed puuduv.
Andmed puudulikkuse tõttu arvatamata.

pensionide väljamaksmine, iga pensionisaaja üle arvepidamine ning pensionisaamise õiguse kontrollimine ja pensioni nõudjate arstlike järelevaatuse korraldamine vastavas komisjonis.

Osakonna suuremaks tööks, ilma erandita, on riiklise hoolekande vahetalitus, mis suure osa osakonna ametnikkude töö jõust omale nõuab.

Ametnikke töö-hoolekande osakonnas oli 1-ks juuliks 1926. a.:

Harjumaal	—	1	asjaajaja	2	kants. ametn.
Järvamaal	—	1	"	"	"
Läänemaal	—	1	"	"	(ühtlasi raamatupid. abi).
Pärnumaal	—	1	"	1	arveametnik.

Kinnised hoolekande asutused:

Ühe hoolealuse ülevalpidamine läks kuus maksuma ja ühe personaali isiku kohta tuli hoolealuseid:

	1920 a.		1921 a.		1922 a.		1923 a.		1924 a.		1925 a.		1. jaan. 1926a. oli hoolealus.
	Mkr.	hooleal.	Mrk.	hooleal.	Mrk.	hooleal.	Mrk.	hooleal.	Mrk.	hooleal.	Mrk.	hooleal.	
<i>A. Vanadekodudes ja varjupaikades:</i>													
Järva maaval. Eivere vanadek.	386	9	2011	8,4	1326	9,2	2011	10	1806	9,2	—	—	—
„ „ Ravere „	—	—	—	—	1749	6,5	2343	11	2115	10,5	—	—	—
Lääne maav. Mõisamaa vanadek.	—	—	—	—	—	—	—	—	3067	7	2940	7	41
Pärnu „ nõdrameels. ja kõrvalabi tarv. varjupaigas .	—	—	—	—	—	—	—	—	2521	9	2521	9	44
Saare maaval. vanadekodus .	—	—	2972	4 ¹ / ₄	2220	4 ¹ / ₄	1980	5	3150	4,8	2250	4,8	24
Tartu „ „Kavastu“ vanadekodus .	—	—	—	—	—	—	—	—	3639	4	2528	7	49
Valga maav. „Tõlliste“ vanadekodus.	—	—	—	—	—	—	—	—	3300	8	2700	8	28
Viru maav. „Ra“ vanadekodus	—	—	—	—	—	—	—	—	3842	9	1540	8	30
Viljandi maaval. „Võisiku“ nõdrameels. ja kõrvalabi tarvit. varjupaigas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2310	—	22
<i>B. Lastekodudes:</i>													
Järva maaval. „Mäo“ lastekod.	2472	1,42	2475	3,9	2595	4,5	2343	4,9	2747	5,2	—	—	—
Pärnu „ „Liivia“ „	—	—	—	—	—	—	—	—	3831	8	3831	8	19
Tartu „ „Meeri“ „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4247	4,5	27
Virumaa laste varjupaigas .	1241	8	1160	10	1422	9	1404	8	1732	6	2210	6	51
Võru maaval. lastekodus	—	—	2560	4,5	2809	13,5	2136	18	3287	26,5	5445	25	47

1926 a. 1. juulil avati Lääne maavalitsuse teine vanadekodu Hiiumaal Suuremõisa vallas. Viljandi maavalitsus avas 1. veebr. 1926 a. Puiatu lastekodu ja 20. juunil 1926 a. avati Võrumaal vanadekodu.

Saaremaal — 1 „ (ühtlasi ka põlum. asj.).

Tartumaal — 1 „ 1 kantsele ametnik.

Viljandimaal — 1 „ 1 „ (ühtlasi ka ehitusteede osak. ametnikud).

Virumaal — 1 „ 1 arveametnik.

Võrumaal — 1 „ 1 kantselei ametnik, kes üht. ka tervishoiu osak. ametnik.

Valgamaalt puuduvad andmed.

Töö-Hoolekande osakonna juhataja oli harilikult ka ühe ehk teise osakonna juhatajaks.

Otsekohe hoolekande alal tegutsesid 1-ks juuliks 1926. a.:

	Vanade kodude personaal.	Laste kodude personaal.	Hoolek. õed.
Harjumaal	—	7	—
Järvamaal	10	7	—
Läänemaal	9	—	—
Petserimaal	—	—	—
Pärnumaal	7	3	—
Saaremaal	4	—	1
Tartumaal	8	6	1
Viljandimaal	4	4	—

Virumaal 4 2 —
Võrumaal 1 3 1

Kokku 47 32 3

Üksikasjalikud andmed kodude personaali koosseisu, kodude kulude, kodude hoolealuste ning maavalitsuste kinnise ja lahtise hoolekande töö kohta üldse on avaldatud artiklis „Hoolekande korraldus maakondades“, mis „Maaomavalitsuses“ Nr. 18—1925. a. Nr. Nr. 1 ja 5—1926. a. ilmus.

Tervishoiu osakond.

Tervishoiu osakonna võimkonda kuulub: ühiskondlise ja koolitervishoiu, kui ka üldise rahvatervishoiu eest hoolitsemine ja selleks loodud korralduste juhtimine ning järelevalve; maavalitsuse haigemajade asutamine ja ülevalpidamine, maavalitsuse apteekide asutamine ja nende järelevalve, maavalitsuse arstlise personaali töökorraldus, maakonnas tegutsevate arstide, hambaarstide, ämmaemandate ning halastajaõdede registreerimine ja nende tegevuse järel valvamine; valve haigemajade, apteekide ja rohukaupluste üle; külgehakkavate haiguste vastu võitlemine ja abinõude otsimine nende ärahoidmiseks; kaitserõugete

panemise teostamine; tervishoidline valvus toidu- ning joogivalmistusasutuste ja müügikohtade järele; tööstuse ning kõigi avalikude asutuste, joogiveeallikate, mustuse kogumiskohtade ja matusepaikade tervishoidline järelvalve; lubade andmine surinate transporteerimiseks; tervishoiu statistika korraldamine; tervishoidliste teadmiste arendamine, loengute ning kursuste korraldamine ja tervishoiu sihis töötavaile seltskondliste organisatsioonide ning asutuste tegevusele kaasaitamine, igakülgse maakonna tervishoiu-olude uurimine ja rahva tervishoidlise olukorra tõstmine.

Tervishoiu osakonna juhtimine on ühes

osas maavalitsustes maarsii käes, teistes maavalitsustes maavalitsuse liikme käes, kellele peale selle üks ehk paar osakonda juhatada.

Kantselei ametnikkudeks tervishoiu osakonnas, kus iseseisvad ametnikud olemas, on suuremalt jaolt velskerid, kes ka ühtlasi desinfektorid on. Ametnikud, arvult üks, on tervishoiu osakondades Harjumaal, Läänemaal, Petserimaal, Pärnumaal, Tartumaal ja Virumaal. Mujal on selle osakonna asjaajaja kohused ühendatud teiste osakondade ametnikkude kohustustega.

Eriteadlasi tervishoiu alal oli maavalitsuste teenistuses 1-ks juul. 1926. a.:

Maakonna nimetus	Maa (konna) arste	Velskerisi (ühtlasi osak. asjaaj.).	Jaoskonna arste	Jaosk. velskerisi	Jaosk. ämmaemaandaid.	Haigemajade personaali.	Apteekide personaali
Harjumaal	1	1	13	1	13	—	—
Järvemaal	1	—	9	—	9	10	—
Läänemaal	1	1	9	—	12	16	—
Petserimaal	1	1	4	1	4	22	3
Pärnumaal	1	1	12	—	10	1	—
Saaremaal	1	1	4	3	5	11	5
Tartumaal	1	—	17	—	16	—	—
Viljandimaal	1	1	10	—	6	4	—
Virumaal	1	1	17	1	14	3	11
Võrumaal	—	1	10	—	10	—	—
Kokku:	9	8	105	6	99	67	19

Arstline järelvalve, haigemajad ja liikumata varandus tervishoiu teenistuses.

	Maavalitsuse nimetus								
	Lääne	Petseri	Pärnu	Saare	Tartu	Valga	Viljandi	Viru	Võru
1. Arstlise järelvalve alla kuuluvate asutuste ja ettevõtete arv	227	348	640	?	437	?	236	529	234
2. Maa usaldusarsti alla kuuluvate ametn. arv 1-eks jaan. 1926 a.	410	215	322	216	602	364	334	692	289
3. Mitu haigemaja 1-eks jaanuar 1926 a. maakonnal	3	2	1	1	—	—	2	4	—
Mitme voodiga (kogusum).	54	70	5	60	—	—	76	40	—
4. Maavalitsuse oma majade arv (jsk. arstide, ämmaemandate majad, haigemajad)	4	2	3	2	2	1	2	2	2
5. Nende väärtus	13600000	10500000	1000000	1560000	1700000	300000	900000	321377	775000

Märkused: Lääne maavalitsuse liikumata varanduste seas on 2 haigemaja ja 1 arstimaja. peale selle omandas maavalitsus Haapsalu linnas haigemaja jaoks maja, mille väärtus 13000000 mrk,

Tartu maavalitsusel iseseisvaid haigemaju ei ole, kuid lepingu põhjal arstitakse haigeid Tartu linn ja ülikooli haigemajades.

Maavalitsus on kulutanud tervishoiu peale :

Maavalitsuse nimetus	1919 a.	1920 a.	1921 a.	1922 a.	1923 a.	1924 a.	1925 a.	Kokku
Lääne	23 455	309,768	1 179 560	3 255 478	4 184 126	4 794 045	4 557 348	18 303 780
Üldkulus. prots.	—	—	5,5	15,75	17,0	16,5	14,25	
Petseri	114 034	863 213	2 644 980	3 456 244	2 621 060	2 937 982	2 915 646	15 553 158
Üldkulus. prots.	17,0	38,0	29,0	17,0	16,0	15,5	10,0	
Pärnu	219 990	562 642	1 551 980	1 694 848	1 925 665	2 263 286	2 533 904	10 752 315
Üldkulus. prots.	6,7	8,5	8,7	6,9	7,2	6,9	6,1	
Saare	159 851	714 794	1 694 523	2 043 149	2 777 570	3 603 320	4 450 242	15 443 449
Üldkulus. prots.	15,0	14,8	13,6	15,7	17,0	16,9	15,2	
Tartu	77,408	625 119	2 863 737	3 371 719	5 976 769	5 012 717	3 716 570	21 644 039
Üldkulus. prots.	2,2	3,9	5,7	9,2	12,0	9,87	6,9	
Valga	—	—	283 658	446 182	925 014	897 198	914 489	3 466 541
Üldkulus. prots.	—	—	3,8	5,5	7,3	7,5	6,6	
Viljandi	168 062	245 616	852 739	1 199 202	2 087 317	2 389 111	2 659 325	9 601 372
Üldkulus. prots.	6,43	2,0	4,25	4,9	5,06	6,71	8,7	
Viru	134 547	198 440	1 962 959	2 483 298	3 355 148	3 954 672	4 110 582	16 199 646
Üldkulus. prots.	5,64	3,34	7,42	8,45	8,74	9,18	8,09	
Võru	298 480	322 897	698 366	1 259 013	1 480 443	1 621 651	1 779 110	7 459 960
Üldkulus. prots.	3,98	6,07	3,98	5,42	6,35	5,53	5,7	
Kokku :	1 195 826	3 842 489	13 732 505	19 209 133	25 333 112	27 473 982	27 637 216	118 424 260
Tervishoiu kulud teevad välja üldkulist %, keskmiselt	8,13	10,94	9,9	9,86	10,75	10,5	9,06	

Haigete haigemaja kulud.

	Kui palju läks ühe haige päev maavalitsusel maksma			Kui palju võeti haigetelt tasu		
	1923 a.	1924 a.	1925 a.	1923 a.	1924 a.	1925 a.
Lääne maaval. haigemajas	119,50	260,—	267,—	100—135	120—180	135—200
" " Lihula haigemajas	140,—	201,—	181,—	75,—	100,—	120,—
" " Kärdla	—	213,—	315,—	75,—	100,—	120,—
Petseri " haigemajas I kl.	42,—	60,—	76,—	50,—	100,—	100,—
" " " II kl.	42,—	60,—	76,—	100,—	200,—	200,—
Pärnu " Halliste haigemajas	—	107,50	141,50	—	60,—	60,—
Saare " haigemajas I kl.	156,56	226,—	305,—	175,—	200,—	200,—
Tartu " "	187,—	254,—	240,—	75,—	100,—	125,—
Viljandi " Põltsamaa haigemajas	86,8	84,6	77,5	75,—	75,—	100,—
" " ühishaigemajas	—	27,—	43,—	—	—	—
" " II kl. maak. elanikkudelt	—	—	—	150,—	200,—	250,—
" " III kl. "	—	—	—	80,—	100,—	125,—
" " II kl. võõrastelt. "	—	—	—	200,—	250,—	300,—
" " III kl. "	—	—	—	130,—	150,—	175,—

Viru maavalitsuselt puuduvad andmed kulude ja tasu kohta.

Valgamaalt puuduvad andmed personaali kohta.

Ligikaudse ülevaate saamiseks arstlike personaali tööst, toome mõned üksikud andmed, sest täielikke andmeid selle kohta toimetusel igast maakonnast käsitada ei ole.

Lastele on rõugeid pandud 1925. a.: Pärnumaal 4978 lapsele, Saaremaal 2198 l., Tartumaal 5001 l., Viljandimaal 1643 l., Virumaal 1860 l. Arstide poolt on kooli-

lapsi, näiteks, läbivaadatud: Valgamaal 3189, Virumaal 9852, Võrumaal 6983. Surnukehade lahkamisi on maaarstil olnud: Läänem. 15, Pärnum. 74, Tartum. 63, Valgam. 5, Viljandim. 30, Võrumaal 20, politseilisi ülevaatusi Pärnum. 50, Läänem. 29, Tartumaal 103, Valgam. 160, Viljandim. 25, Võrum. 65. Külgehakkavaid haigeid on registreeritud, näit, Tartumaal 529, Viljandimaal 214, Võrumaal 243.

Kas Vene Semstvo seaduste kohaldamine meil seaduslik on?

K. T.

Maavolikogude ümbervalimisel käesoleva aasta märtsi kuul ja sellele järgnevate maavalitsuste valimise puhul juhtis Siseministeeriumi administratiivosakond maavolikogude tähelepanu muu hulgas:

1. Vene Semstvo seaduse 1917. a. 9. juuni muutmise seaduse (Seadl. ja korrald. kogu 1917. a. Nr. 157, art. 870) § 54-le, mille järgi maavolikogu juhataja ja tema asemik ei või pidada kohalikus omavalitsuses peale auametite mingisuguseid muid ameteid ega olla kohaliku Rahukogu administratiiv-osakonna liikmeks ega kohalikuks administratiiv-kohtunikuks;

2. mainitud Semstvo seaduse muutmise seaduse § 106-le, mis keelab maavalitsuse esimehele ja liigetele kui ka revisjonikomisjoni liigetele ja teistele maaomavalitsusasutustes teenivatele isikutele osavõtmise omavalitsuse hangetest ja töövõtetest, üldse igasugustest varanduslistest lepingutest selle maaomavalitsusasutustega, kus nad teenivad või täidavad nende peale pandud kohuseid;

3. sama Semstvo seaduse muutmise seaduse § 107 märkusele, mille järgi ei või võtta omavalitsuse teenistusse neid isikuid, kes on sama omavalitsuse volikogu liigeteks;

4. sama seaduse § 117-le, mis ei luba teenida ühes-samas omavalitsuses valitavates ametites hõimlastel esimeses astmes, sugulastel otsekoheselt üleval ja alaneval joonel kõigis astmetes ning kõrvaljoontel kuni kolmandas astmes ja mille järgi maavalitsuse esimees ja liikmed ei või olla seadusandlise asutuse liikmed ega pidada riigi-, maa- ega linnaomavalitsuse teenistuses teisi maksulisi ameteid.

Pooldades sisuliselt neid põhimõtteid, mis Vene Semstvo seaduses ülesloetud, ei saa ometi nõus olla sellega, et Siseministeerium, järelevalve teostamisel omavalitsuste üle, käsitab Vene Semstvo seadust, mis Eesti Vabariiki moodustaval territooriumil kunagi maksev pole olnud ega ka praegu ei saa maksev olla. (Kui selle seaduse maksvusest ka juttu võiks olla, siis vast ainult Narva tagusel maaalal ja Petserimaal, kuid ka see on veel vaieldav küsimus).

Ajutise Valitsuse poolt 19. nov. 1918 vastuvõetud ja „Riigi Teatajas“ Nr. 1 —

1918. a. avaldatud ajutiste Administratiiv seaduste § 2 (Seadus ülemineku aja kohta) ütleb: „Kuni uute seaduste väljaandmiseni ehk endiste muutmiseni maksavad need seaduslikud määrused, mis 24. oktoobrini 1917. a. praeguse Eesti Vabariigi piirides jõus olid, nüüd kui need seadused Eesti Maapäeva otsust mööda, mis 15 nov. 1917. a. vastuvõetud, Päästekomitee manifesti läbi 25. veebruarist 1918. a. kui ka Ajutise Valitsuse endiste ja käesoleva määruse läbi muudetud ei ole“.

Vene Semstvo seaduse § 4 märkus (seaduste kogu II. köide) ja selle seaduse muutmise seaduse § 1 märkus 1 (Seaduste ja korralduste kogu 1917. a. Nr. 157, art. 870) määrab ära need endise Veneriigi kubermangud, kus Semstvo seadus ja selle muutmise seadus maksavad olid. Endiseid Eesti ja Liivi kubermangusid, mis praegu moodustavad Eesti Vabariigi, seal loetletud ei ole, järjekult ei saanud siis ka Semstvo seadus ja selle muutmise seadus Eesti Vabariiki moodustaval territooriumil enne 24. okt. 1917. a. maksev olla.

Omavalitsuse ellukutsumise kohta Baltimaadel pandi Vene ajutise valitsuse poolt maksma eriseadused, mis on avaldatud Seadluste ja Korralduste kogus Nr. 173 — 28. juulist 1917. a. Eestimaa kohta art. Nr. 952 ja 953 ja Liivi- ja Kuuramaade kohta art. 954. Need seadused on maksma pandud peale Semstvo seaduse muutmise seadust (Semst. sead. muut. seadus on vastuvõetud 9. juunil ja avaldatud 8. juulil 1912 a., kuna omaval. maksmapanemise seadus Eesti-, Liivi- ja Kuuramaal on vastuvõetud 22. juunil ja avaldatud 28. juulil 1917. a.) ei mitte Semstvo seaduse täiendamiseks, vaid täiesti erinovellidena ja neil pole ei ühtlust ega sidet Vene Semstvo seadusega. Ka ei ole Eesti Vabariigi hilisemad seadusandlised kogud ühegi seadusega Vene Semstvo seadust Eestis maksmapannud ega saanudki maksmapanna juba sel põhjusel, et meie omavalitsuse korraldused ja ülesanded täiesti lahkuminevad on Vene semstvo korraldustest ja ülesannetest. Ei ole seda seaduste seletamise korras teinud ka Riigikohus.

Eestis maksavad tema enese asutuste

poolt antud või tunnustatud seadused — ütleb põhiseaduse § 4 ja keegi ei saa teostada riigi võimu muidu kui põhiseaduse alusel antud seaduste põhjal (Põhiseaduse § 3).

Kui Siseministerium järelvalve teostamisel omavalitsuste tegevuse üle, isegi omavalitsuste poolt antavate sundmääruste läbivaatamisel, kas või tähelepanu juhtimise korras siiski Vene Semstvo seadust käsitab, siis on see ehk teadmatus ehk liig

judge ja vaba seaduste käsitlemine, mis omavalitsuste tegevuses suuremaid arusaamatusi võib sünnitada ja suurema hulga kohtu protsessid väljakutsuda, kui möödunud valimiste ajal antud vastupidised selletused kandidaatide nimekirjade kokku-seadmise kohta, mille tagajärjel tekkinud kohtu protsesside seeria veel lõppenud ei ole.

Siseministeriumi autorideeti need protsessid vist ei tõsta.

Kogukonna maad vabastada koguk., asut. ja erarendi- maade seaduse mõjust!

Patküla vallavalit. kirjutab E. Maakondade Liidule:

Saadest teadusi, et Maakondade Liidu poolt on esitud seaduse eelnõu, mille järele vallaomavalitsuse ja koolide päralt olevate maade korraldamine palutud seisma panna, tuleb seda mõtte algatust suure lugupidamisega tervitada ja siin kohal Maak.-Liidule oma paremat tänu avaldada.

Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korrald. seaduse väljakuulutusega tabas omavalitsusi nende majanduslisest seisukorrast raske hoop. Kogu valdade mitme aastate peale ettenähtud sissetulekutel ja eelarvetel on kui vundament purustud — valdades eelarve tekkis sissetulekus auk, mille katteks tuleb lisaelarve kokku seadida ja tekkinud puudujääki valla kodanikkude peale ära jagada. Tõuseb küsimus, kes on sellest kasu saanud. Ainult üksik kogukonna maal elav kodanik omandab enesele riiklise abiga selle varanduse, mida ühiskondlise töö ja maksudega aastate jooksul kogukondadele esivanemate poolt tulevaste põlvedele kui päranduseks jäänud.

Vallad, kes nimetud maast said varustada koole algkooli seaduses ettenähtud tarbe maaga ja õpetajaid määralise palga maaga, ning said umbes 10% sissetulekuid oma iga aastase eelarve katteks, kuid nüüd on mitmed vallad sunnitud oma asutustele riigilt maad paluma, missugused palved nimelt siin vallas tagajärjeta jäetud. Algkooli seadus näeb ette maa tarvitust. Kogukonna, asut. ja erarendim. korrald.

sead. võtab valdadelt nende endised talud ja maad ära, kuna Põllutööministeriumi poolt vallale tema palve peale maad ei ole antud, siis on vallad pantud lootuseta seisukorda. Nii tuleb koolile juurde renditava maa rent ja valla taludest saamata jäävad sissetulekud ära jagada kõigi valla kodanikkude peale isikumaksu ja teiste maksude näol ja sunniviisil vaestelt päevatööstelt seda sisse nõuda, sellega koormatusi pannes ühe isiku arvel kõigi valla kodanikkude peale.

Enam jagu on kogukonna päralt olevatesse taludesse rentnikuks kolunud sarnased halvemate elukombetega isikud, kes teiste isikutega koos elada ei saa ja tülisid ja kõiksugu pahesid esile kutsuvad, ja need jäävadki nendeks pailasteks, kes meie riigikaitse ja ühiskonna huvideks midagi korda ei ole saanud.

Kõike eelpool seisvat tegeliku elunähtused võetud tõsiasja ette kandes, loodab vallavalitsus — kelle kaudu põhiseaduse järele teostab riigivõim kohtadel valitsemist — Teie edaspidise lahke korralduse ja nõusoleku peale, et Koguk., asut. ja erarendim. korrald. seaduses muutmise eelnõu kogukonna maade asjus, saaks riigikogule esitud, et kogukonna maad saaks nimetud seaduse mõjust vabastud ja valdade enese äranägemise järele nende korraldusse jäetud.

Vallavanem: (allkiri).

Sekretär: (allkiri).

Veel kantseleiliku töö lihtsustamisest ja kirjade registreerimise korrast omavalitsusasutustes.

A. SIITAM.

„Maaomavalitsuses“ nr. 5 — 1927 a. avaldatud artiklis „lihtsustamise sihis“ arvustab kirjatüki autor hra Aksel Tohv väga üleolevalt senini meie omavalitsustes tarvitustel olnud kirjade registreerimise korda, mis tühise, eaproduktiivse töö — kirjade registreerimise peale väga palju tööjõudu nõudvat ja et selles olevat süüdi nimelt „vene kantseleiline kord, vene kasvatusega ametnikud ja vene kantseleiline ideoloogia“, mis kõik takistavat meid tõusmast kantseleilise töö-alal Lääne-Euroopa kultuurriikide tasapinnale. Lõpuks esitab autor temalt väljatöötatud põhijooned lihtsustatud korrast kirjade registreerimiseks ühes sellekohaste raamatute kavanditega, milliste tarvitusele võtmisega kõik eelpool mainitud halbtused ühe ropuga oleks kõrvaldatud. Ühtlasi lisab aga autor juurde, et temalt esitatud põhimõtted esinevat ainult teatava kompromissina uue ja vana korra vahel. Milline see uus kord lõpukujul oleks, selle jätab autor nähtavasti veel tuleviku lahendamata.

Kuna meil praegusel ajal elatakse nõndanimetatud kokkutõmbamise ja lihtsustamise tähe all, siis ei ole huvituseta puudutatud küsimuse enese kui ka sellega ühenduses olevate asjaolude juures siinkohal vähe pikemalt peatuda.

Igat katsed kantseleiliku töö lihtsustamise sihis tuleb tervitada. Katse, mis võib olla, kohe ei õnnestu, paneb ometigi mõtte liikuma, alustatakse teid otsima paremuse poole, püütakse senises korrast parandusi luua kuni lõpuks jõutaksegi määratud sihile. Nii ka käesoleval juhusel.

Asudes küsimuse enese juurde, pean kõige pealt tähendama, et meil ei tuleks endid nii väga aasialikkuses ja veneajast päritud kantseleilikkuses süüdistada. Tõele au andes, peab ütleva, et need vene ajast pärit ja veneaegse praktikaga ametnikud on süiski tänuväärt töö Eesti riiklise aparadi kui ka uute maaomavalitsuste moodustamise ja korralduse alal ära teinud, kelle peale igatahes kivi visata ei tuleks. Ka ei ole veneaegne kantseleikord nii halb, kui autor temalt nii värvide külluses kokkuseatud artiklis seda lugejate silmade ette maalib. Mis puutub Lääne-Euroopa kultuurriikide kantseleikorraste, siis ei ole vististi ka sealt meil väga palju laenata.

Lääne-Euroopa kultuur „Saksa okupatsioonivalitsuse näol“ jättis ka meilegi omad jäljed maha ja kui vaadelda selleaegset kirjade registreerimise korda kreisivalitsustes, siis ei ole ka siin midagi uut, vaid on tarvitusel olnud samad sissetulnud ja väljaläinud kirjade registrid. Igatahes uut Ameerikat meil käesolevas asjas niipea leida ei tule. Meie kantseleilise töö rohkus ei olene niivõrd ära lauaregistri pidamise süsteemist, kui just meie demokraatlikust korrast ja meie seadusandlise aparadi üliproduktiivsest tegevusest igasuguste uute seaduste ja määruste väljaandmisel, nende muutmisel ja täiendamisel, millega ikka uusi ja uusi kohustusi nii riikliste, kui ka omavalitsusliste asutustele peale pannakse.

Tähelepanemata ei saa siinkohal ka mööda minna autorilt esiletõudud omapärastest väidetest veneaegse kantseleilise korra arvustamisel. Selle kohta olgu siinkohal mõned näited:

Autor väidab omas artiklis, et kui meie riigiasutused veneajast päritud kantseleikorda muutnud on, siis mitte paremuse poole, vaid halvenemise suunas ja seda eriti arhiivi korraldamise alal. Vene kord oma kahte liiki kirjakogude („djelaa“ ja „narjädö“) süsteemiga olnud palju parem, kui meie kantseleid „aktidega“.

Teatavasti korraldatakse ühes maaomavalitsuses kirjakogusid ühte, teises teistmoodi, milles aga „djelo“ lahku läheb „aktist“, või mis vahe oleks vene nimetusega „narjädö“ meie „kirjakoguga“, või milles see halvenemine õieti seisab, selle jätab autor ütlemata. Tähtis, väga tähtis on aga kirjakeelade või aktide jaotuse süsteem omavalitsusasutuste asjaajamises süiski, kuid korralduslikult siin ripub täiesti ära kantselei juhtide oskusest.

Edasi toob hra Tohv omas artiklis ette, et lauajuhendi pidamise süsteem kuuluvat oma iseloomu poolest kohtule, mis aga politsei reformi puhul ka politseiasutustesse üle viidud. Peale selle olevat olnud veneajal tarvitusel veel n. n. „lihtsustatud kirjajahetuse rakendustalitus“. Nähtavasti mõtleb hra Tohv selle lihtsustatud kirjajahetuse registreerimise korra all sissetulnud ja väljaläinud kirjade registrite pidamist. Pean siinkohal tähendama, et vene-

ajal varemalt olid küll vallavalitsustes ja ka teistes asutustes tarvitusel „sissetulnud ja väljaläinud“ kirjade registrid, kuid et nende pidamine lihtsam ja praktilisem oleks olnud, kui lauaregistri pidamine, siis ei vasta see väide tõele. Kus lauajuhendi pidamine kord juba sisse seatud sai, seal ei tahetud enam mingi hinna eest „sissetulnud ja väljaläinud“ kirjade registreid juurde tagasi pöörata. Niivõrd on lauaregistri pidamise süsteem praktilisem ja ülevaatlikum, kui sissetulnud ja väljaläinud kirjade registreid oma. Et lauaregistri pidamine rohkem tööd nõuaks, kui sissetulnud ja väljaläinud kirjade registreid pidamine, kui lisaks võtta nendes veel kirjavahetuste kohta vastastikku numbrite märkimine, siis ei vasta ka see oletus tõele, vaid peab otse vastupidist kinnitama, s. o., et lauajuhend võimaldab veel lühemate sissekannete tegemist, kui see teise süsteemi juures võimalik on.

Teine puudus, mispärast lauajuhendi süsteem ei kõlbavat, olevat asjaolu, et see süsteem olevat „tsentralisatsiooni produkt, võimu tsentralisatsiooni abinõu“. Lauajuhendiga tahetavat alluva asutuse iga sammu kontrollida ja alluvat asutust „alalises hirmus pidada“, sellega teda „ohjes“ hoides. — Eks ole hirmus?!

Ja seda kõike ei olevat ametiasutusel endal vaja, vaid ainult järeelvalve asutusel. — Ime küll!

Olgu siinkohal tähendatud, et ükski asutus ei ole olemas järeelvalve asutuse pärast, et seda karta pruugiks, vaid kõik avalikud ametiasutused on rahva ja ühiskonna päralt. Igal kodanikul on õigus nõuda riigi või omavalitsuse asutuselt, kellega temal tegemist tuleb teha, korralikkust ja täpise asjaajamises. Ja ka iga asutuse enese ajaks on oma ülesannete kõrgusel seista töö täpsuse ja korralikkuse mõttes. Ka ei tule järeelvalvet ülearuks pidada, vaid see on teinekord isegi väga tarvilik. Kui isegi eraasutused, tundes selles tarvidust, astuvad revisjoni liitu, mispärast siis avalikud omavalitsusasutused peaks järeelvalvet põlgama või kartma.

Sealsamas edasi kordab aga autor jälle, et lauajuhendi süsteem olevat küll siiski väga hea, aga seda rikkuvat ära korratu lauajuhendi pidamine. Imelik küll, ega siis ometi selles süsteem süüdi pole, kui raamatut nõuetekohaselt ei peeta. Olgu siin tähendatud, et ükski kirjade register ei kõlba, kui seda korratumalt peetakse.

Kõigil neil eeltoodud väidetest olevat tarvis üle minna uue süsteemi peale ja nimelt

tulevat rajada maavalitsuse asjaajamine arhiivi peale. Autor eksib aga siin väga, kui ta maavalitsuse asjaajamisest arhiivi alusel kõneleb. Nähtavasti ei ole siin küll tegemist arhiiviga, kui niisugusega, vaid siin tahetakse väljendada seda mõtet, et maavalitsuse asjaajamisel on alati käsitamisel jooksva aasta lõpetamata kirjakoogud või kaustad ja täitmisel olev kirjavahetus ühes ära kirjadega väljaläinud kirjadest. Arhiivi alusel asjaajamisest ei võiks siinkohal juttu olla, sest arhiivi antakse juba lõpetatud asjad ja lõpetatud arhivaale asjaajamise aluseks võtta ei ole enam võimalik, olgugi et ka arhiivi dokumente aegajalt tarvitatakse, kuid ei saa kunagi öelda, et maavalitsuse jooksev asjaajamine sünnib arhiivi alusel. Asjaajamise jaotus maavalitsuse osakondade vahel sünnib registratuuri kaudu ja maavalitsuse arhiiv korraldatakse kooskõlas maavalitsuse osakondade jaotusega ja registratuuri korraldusega. Asjade süsteem registratuuris on aluseks asjade süsteemile arhiivis, teiste sõnadega, arhiivaalide jaotamise kord arhiivis kujuneb selle järele, kuidas on korraldatud kirjade jaotus registratuuris.

Autorilt käsitatud kirjade registreerimise kord, mida ta lihtsustatud süsteemiks nimetab, ei ole midagi uut, vaid tagasipööramine endise, vanema veneaegse korra juurde, kus endised veneaegsed sissetulnud ja väljaläinud kirjade registrid on täiendatud paari joonevahega maavalitsuse osakondade ja kirja lisade suhtes, ja see on kõik.

Uuendusena esineb ainult katse kirjade registreerimist osakondadest üle viia registratuuri. Kui suurt tööjõu kokkuhoidu ja tööde lihtsustamist selle „julge löikega“ — tuua põhjalikku pööret paremuse sihis — on kätte saadud, on küsitav.

Kirjade registreerimine on maavalitsuses võrdlemisi väike töö, võrreldes kirjade kokkuseade ja muu tööga. See töö vähemates osakondades, peale haridusosakonna, kuigi tuntav ei ole ja tehakse ära teise töö kõrval, ilma et see nimetamise väärt oleks.

Autori arvates vabaneks uue korra juures igas mv. osakonnas $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ ametniku tööjõud, kuna registratuuris selle juures ainult $\frac{1}{4}$ ametniku tööjõudu juurde tuleb. Kui asja nii võtta, siis peaks maavalitsuse 7—8 osakonna pealt võimalik olema kokku vähemalt 2—4 ametnikku vabastada. Kui aga küsida, kas oli Pärnu maavalitsusel võimalik selle uue kirjade registreerimise süsteemi sisseviimisega maavalitsuse amet-

nikkude koosseisu 2—4 ametnikuvõrd vähendada, siis ma pean selle juures küll kahtlema. Arvatavasti ei ole selle muudatuse tõttu „paremuse poole“ vististi ühtegi ametnikku vabastada võidud peale, võib olla, ühe poolaega ametiskäinud ametniku, keda oleks võidud samuti vabastada. Siin peab aga tähendama, et endise korra juures, kui kirjad registreeriti osakondades, ei saanud registraatori töötajad, võib olla, mitte täielikult ära kasutatud, igatahes registratuuri töö peale mitte. Uue korra juures aga temal registratuuri tööst jätkub.

Kui hra Tohvilt soovitatud uue korra juures on võimalik kirjade lühendatult sissekandmine, siis see sama võimalus ja võib olla veel tagajärjekamalt peaks võimalik olema ka lauajuhendi süsteemi juures. Seda sama ja, võib olla, veel parematki tagajärge oleks kätte saadud registratuuris kõikide osakondade jaoks ühise lauajuhendi tarvitusele võtmisega, rika tades lauajuhendit ühe uue joonevahega osakonna äranäitamiseks, kuhu kiri kuulub. Ainult oleks vaja olnud lauajuhendi kõrval edasi pidada postisaamise raamatut, mis ühtlasi oleks olnud lauajuhendi registriks ja mille kaudu sissetulnud post allkirjade vastu osakondadesse edasi oleks antud. Selle saadud postiraamatu pidamine ei ole igatahes mitte tülikam, kui sissetulnud ja väljaläinud kirjade registrites vastastikku numbrite märkimine.

Olgugi, et lauajuhendi süsteem on ülevaatlikum kirjade käigu ja täitmise järelevalveks, on hra Tohv siiski uue süsteemi valinud ja nähtavasti selle eeldusega, et see lihtsam pidada on, kui lauajuhend. Sellega on lauajuhendi süsteem oma paremustega uue süsteemile ohvriks toodud. Kas sellega aga ka midagi võidetud on, on küsitav.

Kui kirjade täitmise kohta maavalitsuses ülevaatlikkust mitte nõuda, siis võiks veel ühe sammü edasi astuda ja ilma suurema kaotuseta autorilt kirjavahetuse rakendustalituse raamatud kõrvale heita ja tarvitada ainult posti saate ja posti saamise raamatuid, muidugi osakondade äratähtsusega, kuhu saadud või saadetud kirjad kuuluvad, mis kirjade saatmist ja saamist tõestaks ja milles numbril järjekord annaks ühtlasi ka saadud ja saadetud kirjadele numbrid. Kõigi muu üle võiks siis orienteerida ainult osakondade kaustades mahajäänud kirjadega ja ärakirjadega. Selleni aga igatahes ükski ametiasutus veel minna ei söenda.

Isiklikult olen arvamisel, et A. Tohvilt

soovitatud uus kirjade registreerimise süsteem võrreldes senini tarvitusel olnud lauajuhendi süsteemiga töötajate kokkuhoidmise ja paremuse mõttes praeguse tööjaotuse juures maavalitsustes seda tagajärge kätte ei anna, mis temalt loodetud, küll on aga märksa raskem selle süsteemi juures ülevaadet saada kirjavahetuse käigust, kui selleks vajadus tekib.

Palju suuremat tagajärge töötajate kokkuhoidmises ametiasutustes võiks kätte saada otstarbekohasema töö jaotamisega, kui hra Tohvilt soovitatud kirjade registreerimise korra uuendamisega, kuid siin on juba tegemist põhjalikumate muudatustega maavalitsuste osakondade koondamisega, keskvalitsuselt maksma pandud mõnesuguste korralduste äramuutmise ja jne, niipalju kui meie praegune demokraatlik kord seda lubab. Võib olla tuleb selleks isegi kavatsusel olevas uues omavalitsuse seaduses vastavaid muudatusi praeguse korra suhtes ette näha.

Rääkides otstarbekohasemast tööde jaotusest maavalitsustes, peab kõige pealt tähendama, et selleks teeb suuresti raskendust mitmesuguste iseseisvate osakondade rohkus maavalitsustes. Maavalitsuste peal lasunud sõjaaegsete ülesannete likvideerimise ja järkjärgulise kokkutõmbamise tagajärjel ametnikkude koosseisudes on isegi nii välja kujunenud, et paljudes vähemates ja keskmise suurusega maavalitsustes on iseseisvaid osakondi pea sama palju kui ametnikke. Sellest tuleb siis ka, et tihti peale on asjaajaja ainukeseks ametnikuks osakonnas ja tuleb ka ette, et ühel asjaajajal on käes kaks osakonda. Kuidas on siin võimalik rääkida otstarbekohasest tööjaotusest. Asjaajaja osakonnas on ainukene töötajad — tema registreerib kirjad, tema kirjutab ja täidab osakonna juhataja resolutsioonide järele kirjad, nõelub need kausta, teeb kaustadele sisunimekirjad, ühesõnaga, ka kõige lihtsama töö. Kuidas on siin võimalik valida töötajad ja anda neile jõukohast tööd?

Teiseks, milline võimalus on praeguse korra juures maavalitsuse sekretäri, kus mv. osakonnad igaüks iseseisvalt oma juhataja all töötavad, juhtida kirjavahetust ja jälgida kirjade käiku. Ta näeb küll, millised kirjad sisse tulevad, kui need aga igakord tema näppu puutuvad, aga kuidas on temal võimalik selle järgi valvata, kuidas ja kudas need kirjad ka täidetud saavad?

Maavalitsuse kodukorra järgi on talle selleks küll mõnesugused õigused antud,

aga seda teab vastava osakonna juhataja tihti ise, millas ta heaks arvab kirja oma lauasahhlist täitmisele anda, sest osakonna juhataja on oma osakonnas iseseisvalt pe-remees. Ja millal peakski maavalitsuse sekretäril aega üldisteks asjadeks jätkuma, kui temat omal samuti paar osakonda juhatada on? Eks tal ole nendega isegi tegemist.

Hea on, kui osakondade juhatajateks satuvad teguvõimsad, asjalikud mehed, siis läheb veel. Aga igakord ei ole asi nii, sest see ripub täitsa ära poliitilistest kombinatsioonidest, milliste võimetega mehed ühe või teise erakonna esitajana juhtiva töö juurde pääsevad.

See on asja üks külg. Teiseks tuleb omavalitsustel tööde lihtsustamise sihis võidelda mõnesuguste ülearuste tööde ärajätmisega, mis omavalitsuste peale veeretatud keskvalitsuse poolt, näiteks pensionirahade väljamaksmine ja selle kohta arvete pidamine, millest pikemalt kirjutatud „Maavalitsuses“ nr. 8 — 1926. a. pealkirja all „kantseleiliku töö lihtsustamine ja vähendamine“.

Käesoleva artikli ülesanne ei ole küsimust sellest küljest üksikasjaliselt käsitada. Loodetavasti tuleb küsimus maakondade Liidus põhjalikumale läbikaalumisele maavalitsustelt kogutud ankeetlehtede läbitöötamise järele.

Teated Maakondade Liidu ja omaval. tegevusest.

Märgukiri Haridusministeeriumile.

E. M. Liidu juhatus saatis Haridusministeeriumile järgmise märgukirja:

Eesti Maakondade Liidu juhatusel on saanud teatavaks, et Haridusministeerium on esinenud Vabariigi Valitsusele „Õpetuse andmise riiklise ülevalve seaduse“ eelnõuga, millega koolide instrueerimine ja ülevalve tahetakse rajada hoopis uutele alustele. Liidu juhatus tähendatud eelnõud läbivaadates leidis, et selles ettenähtud uus korraldus ei ole kokkukõlas nende põhimõtetega, mis meie koolikorralduse aluseks seatud ega loo ka otstarbekohasuse mõttes mingisuguseid paremusi praegu maksvas olukorras.

Haridusministeeriumi eelnõu nimelt tahab teha koolinõunikke omavalitsustest mitteolenevateks riigiametnikkudeks, sellega koondada Haridusministeeriumi kätte kõikide koolide ülevalve ja revideerimise. „Eestimaa ajutise koolivalitsuse korralduse“ järele kuulub aga maa (=konna) koolide ja muude haridusasutuste juhtimine, nende tegevuse kokkukõlasse viimine, ülevalve ja revideerimine maakoolivalitsuste ülesannete hulka. Kui nüüd koolivalitsustelt võetakse koolide ja teiste haridusliste asutuste ülevalve ja revideerimise õigus, siis ei saa koolivalitsused täita ka teisi ülesandeid, mis üldise rahvahariduse korraldamise ja juhtimise alal nende peale pandud. Muu hulgas on koolivalitsustel võimata pidada hariduse arvustikku

(E. K. a. k. § 17 pt. j.), ametisse registreerida õpetajaid (pt. l), läbi vaadata koolivalitsusele alluvate asutuste ja isikute, eriti õpetajate vastu tõstetud kaebtusi (pt. m ja n) jne. Kõikide nende küsimuste teostamisel ja lahendamisel on tarvilikud koolinõunikkude andmed, seisukohad ja nende kaastöö. On aga koolinõunikud riigiametnikud, siis ei saa koolivalitsus neid kohustada tarvilikke andmeid nõutada ega nende peale panna mingisuguste ülesannete täitmist. Tekkib olukord, kus maakoolivalitsused peavad tegelikult loobuma üldisest hariduselu juhtimisest oma piirkonnas ja muutuma ministeeriumi ametnikkude kantseleideks ning täitma viimaste korraldusi. Sarnane olukord oleks aga ennenägemata ja seisaks täielises vastolus meie Põhiseadusega.

Eelolevat arvesse võttes ei saa Eesti Maakondade Liit kuidagi toetada eeltähendatud Haridusministeeriumi eelnõud, seda enam, et praegu maksva korra vastu midagi olulist pole ette toodud. Haridusministeeriumil on ju võimalus maakoolivalitsuste tegevust kokkukõlastada ja üldist pedagoogilist haridustööd ning selle ülevalvet juhtida ja ühtlustada vastavate määrustega, nagu seda senini on tehtud. Kavatsesetav uus seadus paiskaks täielikult segi keskvalitsuse ja omavalitsuste vahekorrad haridustöö korraldamise alal ning looks soodsa pinna märksa suuremate arusaamatuste tekkimiseks, kui seda võimaldab praegu maksev olukord. —

Läänemaa 1927 aasta valla- alevivolikogude

Nr. Nr.	Valla nimetus	Hääleõiguslike kodanike arv	Valimistest osavõtnud kodanike arv	Valimistest osavõtnute %	Kandidaatide nimekirjade arv	Valimistel võistelnud							
						Põllumeeste kogud		Rahvaerakond		Asuniklike, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koondus		Tööerakond	
						hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti
1	Asuküla	1.292	795	61	4	182	4	—	—	—	—	—	—
2	Emmaste	2.333	1.623	69	19	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Haimre	1.316	703	53	3	322	8	—	—	373	10	—	—
4	Jõgisoo	727	402	55	5	210	8	—	—	125	5	—	—
5	Kalju	458	285	62	4	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Keina	2.524	1.709	67	15	—	—	—	—	—	—	138	2
7	Kirbla	1.495	599	40	8	—	—	—	—	135	4	—	—
8	Kolovere	809	497	61	3	214	6	—	—	—	—	—	—
9	Kõrgesaare	2.026	1.231	60	7	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Lihula	1.911	1.050	55	7	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Luiste	778	613	78	5	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Martna	1.534	791	51	2	522	13	—	—	256	6	—	—
13	Lähtru	669	449	67	3	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Massu	1.738	821	47	4	353	9	—	—	239	6	223	6
15	Märjamaa	1.913	847	44	9	—	—	—	—	157	3	—	—
16	Oru	1.303	777	59	2	483	11	—	—	287	7	—	—
17	Paadremaa	952	553	58	5	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Paatsalu	1.392	672	48	6	—	—	—	—	256	8	—	—
19	Palivere	786	588	74	6	—	—	—	—	210	6	—	—
20	Passlepa	915	485	53	14	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Piirsalu	1.060	687	64	5	51	1	—	—	190	4	—	—
22	Rikhojdi	904	769	85	4	—	—	—	—	—	—	89	2
23	Saulepi	1.442	704	48	4	—	—	—	—	168	4	—	—
24	Sinalepa	1.181	879	74	12	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Sipa	376	223	59	4	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Sooniste	457	285	62	3	145	8	—	—	—	—	—	—
27	Sutlepa	696	443	63	6	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Suuremõisa	2.263	1.310	57	9	320	7	—	—	—	—	—	—
29	Taebla	911	548	60	3	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Vaikna	900	545	60	7	139	4	—	—	—	—	—	—
31	Velise	2.150	1.194	55	4	479	10	—	—	358	8	—	—
32	Veltsa	838	612	73	7	—	—	—	—	—	—	70	2
33	Vigala	2.043	1.097	53	13	75	1	—	—	334	8	—	—
34	Vormsi	1.593	1.278	80	14	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Võnnu	695	403	57	4	118	5	—	—	138	5	—	—
36	Kärdla alev	966	585	60	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku		45.346	27.052	59,65	234	3.613	95	—	—	3 226	84	520	12
Üldisest arvust on saanud hääli ja kohte proportsionaalselt:						13,47	14,75	—	—	12,03	13,0	1,94	1,86

valimiste tagajärgede kokkuvõte.

kandidaatide nimekirjad said:

Eesti sotsiaaltöölise partei		Muud põllumeeste nimekirjad (mitte kogud)		Muud asunikude nimekirjad (mitte koon-dus)		Muud kodanlised nimekirjad (mitte par-teid)		Maata-mehed ja töölised		Küla ehk kogukon-dade nime-kirjad		Mitme-sugused sega nimekir-jad		Kristlik rahva-erakond		K o k k u	
hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti
—	—	92	2	474	10	—	—	—	—	—	—	—	—	43	1	791	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1598	25	—	—	—	—	1.598	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	695	18
—	—	—	—	—	—	66	2	—	—	—	—	—	—	—	—	401	15
—	—	16	—	59	3	210	12	—	—	—	—	—	—	—	—	285	15
158	3	609	9	461	7	283	4	—	—	—	—	49	—	—	—	1.698	25
—	—	264	9	—	—	58	2	—	—	136	4	—	—	—	—	593	19
—	—	—	—	153	5	127	4	—	—	—	—	—	—	—	—	494	15
—	—	369	8	126	2	416	9	—	—	—	—	317	5	—	—	1.228	24
—	—	418	8	276	6	—	—	—	—	355	7	—	—	—	—	1.049	21
—	—	117	3	84	2	—	—	—	—	409	10	—	—	—	—	610	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	778	19
—	—	181	6	115	4	151	5	—	—	—	—	—	—	—	—	447	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	815	21
—	—	491	12	71	1	36	—	83	2	—	—	—	—	—	—	838	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	770	18
—	—	288	8	128	3	134	4	—	—	—	—	—	—	—	—	550	15
—	—	194	6	—	—	127	3	—	—	92	2	—	—	—	—	669	19
—	—	360	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	570	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	468	15	—	—	—	—	468	15
—	—	170	4	—	—	204	5	—	—	—	—	—	—	64	1	679	15
—	—	373	8	128	2	—	—	—	—	175	3	—	—	—	—	765	15
—	—	354	10	—	—	—	—	179	4	—	—	—	—	—	—	701	18
—	—	476	9	298	6	50	1	46	1	—	—	—	—	—	—	870	17
—	—	—	—	—	—	218	15	—	—	—	—	—	—	—	—	218	15
—	—	—	—	85	5	—	—	51	2	—	—	—	—	—	—	281	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	435	15	—	—	—	—	435	15
—	—	—	—	451	8	537	10	—	—	—	—	—	—	—	—	1.308	25
—	—	419	12	110	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	529	15
—	—	80	2	—	—	—	—	—	—	—	—	322	9	—	—	541	15
—	—	132	2	—	—	—	—	212	4	—	—	—	—	—	—	1.181	24
—	—	393	9	111	3	—	—	37	1	—	—	—	—	—	—	611	15
—	—	355	8	—	—	270	7	63	1	—	—	—	—	—	—	1.097	25
—	—	247	5	34	—	189	3	—	—	802	12	—	—	—	—	1.272	20
—	—	—	—	—	—	143	5	—	—	—	—	—	—	—	—	399	15
—	—	—	—	—	—	576	16	—	—	—	—	—	—	—	—	576	16
158	3	6.398	149	3.164	70	3.795	107	671	15	4.470	93	688	14	107	2	26.810	644
0,59	0,46	23,86	23,13	11,8	10,87	14,15	16,61	2,13	2,32	17,41	14,44	2,56	2,19	0,39	0,31		

Valgamaa 1927 a. vallavolikogude

Järje Nr.	Valla nimetus	Hääleõigusliste kodanikkude arv	Valimistest osavõtnud kodanikkude arv	Valimistest osavõt- nute %	Kandidaatide nime- kirjade arv	N i m e					
						Põllu- meeste kogud		Rahva- erakond		Asunik- kude, riigirentnik- kude ja väi- kepõllupida- jate koondus	
						hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti
1	Helme	693	461	68	6	—	—	—	—	28	1
2	Holdre	381	212	59	5	—	—	—	—	34	5
3	Hummuli	1.053	700	66	5	—	—	—	—	—	—
4	Jõgeveste	630	492	78	9	170	7	—	—	18	—
5	Kaagjärve	906	525	58	6	—	—	—	—	186	5
6	Karula	1.807	1.147	63	19	—	—	35	—	235	5
7	Keeni	522	354	67	4	—	—	—	—	—	—
8	Koorküla	477	316	66	3	63	3	—	—	—	—
9	Kuikatsi	2.240	1.582	70	12	—	—	—	—	421	7
10	Laanemetsa	866	622	71	11	185	6	—	—	—	—
11	Laatre	813	596	73	4	—	—	—	—	—	—
12	Leebiku	348	319	91	4	—	—	—	—	—	—
13	Lõve	543	432	79	5	—	—	—	—	—	—
14	Patküla	531	371	70	10	—	—	—	—	70	3
15	Sangaste	2.119	1.206	57	11	—	—	—	—	46	1
16	Sooru	514	334	65	8	—	—	—	—	—	—
17	Taagepera	1.056	695	65	19	82	2	—	—	—	—
18	Taheva	768	579	75	6	—	—	120	3	122	3
19	Tõlliste	725	565	78	11	—	—	96	3	120	3
Kokku		16.992	11.508	67	158	500	18	251	6	1.280	30
Maksvaks tunnistatud hääle 11.484 arvust on saanud hääli ja kohti proportsionaalselt:						4,35	5,7	2,2	1,9	11,1	9,6

Märkus: Sangaste vallas olid tühistatud 20. ja 21. veebruari valimiste tõttu uued valimi

Maaomavalitsuste 10 aastane juubeli päev.

1. juulil 1917. a. alustasid Eesti esimesed maakonnaõukogud (maavolikogud) ja kubermangu nõukogu (maapäev) oma tööd.

Kümne aasta möödumisel jõuame tänavu 14. juulil (vana kalendri 1. juuli) omavalitsuste tähtpäevani.

Maaomavalitsuste 10 aastase juubeli puhuks ilmub järgmine „Maaomavalitsuse“ number juubeli numbrina mitmekordses suuruses ja mitmekümne pildiga.

Eesti Maakondade Liidu nõukogu koosolek 27. ja 28. juunil.

E. Maakondade Liidu nõukogu koosolek, mis esimest korda uues koosseisus ja valla

omavalitsusesitajate osavõttel kokku astub, peetakse ära 27. ja 28. juunil Rakveres. Koosoleku päevakorras on peale omavalitsus elusse puutuvate küsimuste Liidu uue juhatuse valimine, samuti uute esitajate valimine riiklise hoolekande nõukokku ja 1926. a. aruande kinnitamine. Päevakord seatakse lõpulikult kokku Liidu juhatuse koosolekul 9. juunil.

E. Maakondade Liidu 1926. a. aruandest.

E. M. L. 1926. a. rahaline aruanne näitab, et 1-ks jaan. 1926. a. oli raha hoiul kassas Mk. 147.687.40
1926. a. jooksul tuli sisse „ 1.325.402.—

Kokku Mk. 1.473.089.40

valimistagajärgede kokkuvõte.

k i r j a d																Volinike arv kokku
Töö- erakond		Eesti Sotsialist- lik Töölise Partei		Muud põllumeeste nimekirjad		Muud asu- nikkude nimekirjad		Muud kodanlised nimekirjad		Muud sotsialist- lised nime- kirjad		Maata- mehed töö- lised ning väikema- pidajad		Mitme- sugused muud nimekirjad		
häälid	kohti	häälid	kohti	häälid	kohti	häälid	kohti	häälid	kohti	häälid	kohti	häälid	kohti	häälid	kohti	
—	—	—	—	150	5	74	2	209	7	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	98	7	—	—	—	—	—	—	80	6	—	—	15
—	—	—	—	227	5	—	—	—	—	—	—	473	11	—	—	16
—	—	—	—	—	—	67	2	22	—	—	—	215	6	—	—	15
—	—	—	—	191	6	—	—	48	1	100	3	—	—	—	—	15
—	—	109	2	325	6	—	—	—	—	—	—	336	6	104	1	20
—	—	—	—	134	6	37	1	—	—	19	—	163	8	—	—	15
—	—	—	—	—	—	172	8	—	—	—	—	81	4	—	—	15
—	—	—	—	548	9	84	1	—	—	—	—	523	8	—	—	25
83	2	51	1	—	—	138	3	—	—	74	2	90	1	—	—	15
—	—	309	8	127	3	158	4	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	83	4	—	—	—	—	—	—	135	6	101	5	15
—	—	—	—	133	5	250	9	—	—	—	—	47	1	—	—	15
—	—	—	—	144	5	—	—	—	—	—	—	157	7	—	—	15
—	—	—	—	517	11	—	—	111	2	—	—	528	11	—	—	25
—	—	—	—	50	2	219	11	32	1	—	—	32	1	—	—	15
—	—	—	—	11	—	290	7	185	5	—	—	126	2	—	—	16
—	—	223	3	103	3	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	15
—	—	153	5	180	5	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	15
83	2	845	21	3.021	82	1.489	48	623	16	193	5	2.986	78	213	6	312
0,75	0,6	7,3	6,9	26,3	26,2	13	15,4	5,4	5,1	1,6	1,6	26,0	25	2,0	2,0	—

sed 8. ja 9. mail, muis valdades 20. ja 21. veebruaril 1927 a.

1926. a. jooksul läks välja „ 1.124.581.40

1-ks jaan. 1927. a. jäi
hoiule ja kassase . . . Mk. 348.508.—

Eelarve nägi kulusi ja
ja tulusi ette Mk. 1.645.000.—

Kasuga töötav ajakiri.

Eesti Maakondade Liidu häälekandja „Maaomavalitsus“ töötab, aastaid juba, kasuga, kuigi eelarve juurdemaksu ette näeb.

1926. a. eelarve järele oli „Maaomavalitsuse“ tuludena ettenähtud 267.500 marka, kuludena 353.000 marka, s. o. 85.500 margaline juurdemaks. Tegelikult on sissetulnud 37.709 marka eelarvest rohkem ja kulutatud 68.421 marka eelarvest vähem, mille tagajärjel on ajakiri ülejääki annud

rahas 20.630 marka. Kui sellele juurde arvata varanduse seisust võetud üle jäänud eksemplarid 99.000 marga väärtuses, ulatab ülejääk 119.630 marga peale.

1925. aastal oli „Maaomavalitsuse“ rahaline ülejääk 24.216 marka ja ülejäänud eksempl. väärtus 81.900 marka, kokku 106.116 marka.

Ajakirjast saadud kasu ajakirja enese peale ära tarvitamiseks on käesoleval aastal ajakirjale märksa parem paber võetud, nagu lugejad muidugi tähelepannud, mis ajakirja kulud käesoleval aastal tuntavalt suuremaks teeb.

Järvamaa vallasekretäride kursused.

10.—13. maini Paides Maavalitsuse saalis ärapeetud Järvamaa vallasekretäride

raamatupidamise kursusest võtsid osa kõik Järvamaa vallasekretärid peale ühe. Tööd tehti kursustel suure huvi ja hoolega, mis ka kursuste head kordaminekut kindlustas.

Kursuste lõpul kriipsutas Vallasekretäride Seltsi Järvamaa osakonna esimees hra Vainomets omas kõnes alla, et lõppenud ja E. Maakondade Liidu poolt korraldatud kursused vallasekretäridele väga tarvilikud olid, avaldas kursuste lektorile H. Aviksonile kursuselaste nimel tänu ülevaatliku, selge ja erapooletu aine käsitamise eest, lootes, et kui valla raamatupidamiseks kindel kava kord välja töötatud, Järvamaa sekretäridel õnn on sellesama lektori juhatusel detailidesse tungida.

Tartumaa vallasekretäride kursused.

Raamatupidamise kursustest Tartus, Maavalitsuse saalis, 17.—20. maini võttis osa 50 sekretäri, kes neli päeva hoolega ja suure huviga töö juures olid, võimaldades kursuste kava läbi võtta ja praktilisi töid teha.

Kuulajate nimel võttis sekretär E. Brückel kursuste lõpul sõna ja märkis ära, et Maakondade Liidul, kes need kursused korraldas, suured teened vallaomavalitsuse huvide alal on, kriipsutas alla Liidu sekretäri H. Aviksoni tööd valla huvide eest väljaastumisel, omavalitsuste oma ajakirja „Maaomavalitsuse“ toimetamises ning tema suurt vaeva nendel kursustel, pakkudes kuulajatele nii palju uut ja tarvilikku. Ühtlasi avaldas ta lootust, et need kursused Tartumaa vallasekretäridele viimased ei oleks, kus lektoriks praegune lektor.

Hoolimata lühikesest kursuste ajast oli kursuste ruum ja kursuselaste pere nii armsaks saanud, et peale lõpusõnade ükski omalt kohalt tükil ajal lahkuda ei raatsinud.

Virumaa vallasekretäride raamatupidamise kursused.

31. maist 3. juunini Rakveres Maavalitsuse saalis E. Maakondade Liidu poolt korraldatud vallasekretäride kursustest võttis osa 36 isikut. Nii hästi 39 aastase vallasekreiaari praktikaga J. Reise kui ka noored, hiljuti ametisse astunud, tegelased võtsid ühise huviga kursuste tööst osa. Kursuste lõpul tutvustas lektor, kuulajate soovile vastu tulles, kokkuvõtlikult ka ühispanga raamatupidamise iseäraldustega. Kursuste juhataja — lektori lõpusõna

järele avaldas Vallasekretäride Seltsi Virumaa osak. esimees M. Loy kursuselaste ja seltsi osakonna nimel lektorile H. Aviksonile kursustel nähtud vaeva eest tänu, meeldetuletades, et see ei ole esimene vaev, mis lektor Virumaa valdade heaks on näinud. Kui H. Avikson Viru maavalitsusse 1919. a. ametisse tuli, ei olnud siinsetes vallavalitsustes õieti mingit raamatupidamist. Tema viis siin kohe kahekordse raamatupidamise sisse ja õpetas sekretäre seda pidama huvist asja ja korra vastu, ilma et mingit tasu selle suure vaeva eest oleks tahtnud saada. Selle tegevusega on H. A. Virumaa vallavalitsuste töökorraldusse sügavad ja nähtavad jäljed jätnud. Kuid tuli aeg, kus maavalitsusse ei olnud töömeest vaja, vaid partei meest. See ei lubanud praegust lugupeetud lektori ainult Virumaa huvides töötada. Tema praegune koht võimaldab siin algatud tööd üleriigi korraldada aidata. Kui meie, Virumaa sekretärid, seni nõupidamistel kahekordist ameerikaviisilist raamatupidamist oleme poolandanud, kui teised oma viisi heaks rääkisid, siis puudusid meil mõjuvad põhjendused. Nüüd, kus nende kursuste tagajärjel meie 14 viisi kohta teadlikud, võime asja lahendamiseks mõjuvalt kaasarääkida. Edaspidiseks tööks valdade heaks soovib ta kõigi kuulajate nimel lektorile püsivust ja pikka iga. Peale selle veel soovid, lilled ja soojad sõnad.

Vallasekretäride raamatupidamise kursused Pärnus ja Viljandis.

Pärnus algavad vallasekretäride raamatupidamise kursused E. Maakondade Liidu korraldusel 13. juunil ja Viljandis 18. juunil.

Saaremaa maavalitsus.

16. mail moodustatud Saaremaa maavalitsuse kuuluvad: esimees M. Neps (sots.), liikmeteks K. Tamm (sots.), E. Kerves (asunik) ja Joh. Bormann (asunik).

Järvamaa uus maavalitsus.

Järva maavolikogu astus peale hulgaliste protsesside valimise asjus 2. juunil esimest korda kokku. Maavalitsusse valiti: esimeheks J. Sõnajalg (tööerak.), sekretäriks V. Krabi (sots.), liikmeteks A. Tobro (asunik) ja R. Jaanson (edum. põllup.), kõik endised.

Välismaade omavalitsus.

Läti vallaomavalitsuste eelarved.

Et ülevaadet saada Läti omavalitsuste maksudest ja muudest sissetulekutest, samuti kuludest ja eelarve kokkuseadest, toome allpool Pale valla 1926/27 aasta eelarve (1. aprillist — 31. märtsini) tõlke, ümberarvates Läti latid Eesti markadesse kergemaks võrdlemiseks meie vallaomaval. eelarvetega. Tuues eelarvet, märgime ära peale tulu ja kulu nimetuse ainult vastuvõetud summa. Tegelikult seisab Läti vallaomaval. eelarve koos järgmistest lahtiritest: 1) §§, 2) punktid, 3) tähed (peatükikesse jagunemist neil ei ole), 4) sissetuleku allikad ehk kulude nimetused, 5) eelmisel aastal eelarves ettenähtud, 6) eelmisel aastal faktiliselt sissetulnud, 7) käesoleval aastal eelarves ettenähtud, 8) tulevaks aastaks vallavalitsuse poolt ettepanud, 9) tulevaks aastaks vallanõukogu poolt vastuvõetud. Ei saa märkimata jätta, et vallaomaval. eelarve jaguneb korraliseks ja erakorraliseks.

Pale valla 1926/27 a. eelarve.

Sissetulekud.

A. Korralised sissetulekud:

1. Endiste eelarvete ülejäägid	
1923/4 a. eelarvest	—
1924/5 a. "	235.226,75
Kokku	235.226,75
2. Sissetulekud valla kapitalidest:	
tagavara kapitalist	—
Kokku	—
3. Sissetulek. valla varandustest	
rent talu maast	23.200
vallamaja "	4.567,5
vaestemaja "	2.827,5
kooli "	21.750
viljakuivatistest	} 20.300
mõisa väljarenditud tubade eest	
Kokku	72 645
4. Valla ettevõtete tulud	—
Kokku	—

5. Maksud:

Liikumata varanduste maks 6⁰/₀ 1.378.950
Kõigi valla liikumata varanduste väärtus, hulka arvatud põllumajand. kasutamata hooned Lt. 317.004, mis kuuluvad maksu alla.

Isikumaks	846.002,5
I gr. 210 maks. à Ls. 18, Ls. 3780.—	
II " 140 " " 15,60 " 2184.—	
III " 200 " " 13,20 " 2640.—	
IV " 206 " " 10,80 " 2224,80	
V " — " " 8,40 " —	
VI " 140 " " 6, " 840	
Kokku 896	Ls. 11668,80

Vallas on 3115 elanikku.

Lisamaks protsentuaalse tulumaksu juurde:

Väikekaubandus ettevõtetele	—
Samuti väiketööstusettevõtetele	—
Samuti krediitasutustelt	—
Kalastusmaks	—
Lisamaksud valla progressiivse sissetuleku maksu juurde	—
Lõbustusmaks	—
Kantselei maks	—
Kokku	2.224.352,5

6. Mitmesugused sissetulekud:

Trahvirahad: maksu mitte õige ajalise tasumise eest	58,000
Käsu mitte täitmise eest	—
Tasu maakonna maksude sissenõudmise eest	—
Perekonna ameti sissetulek	—
Kokku	58.000,—

Kokku korralisi tulusi 2.620 824,15

B. Erakorralised tulud.

7. Laenud ja toetused

Riigilt	—
Maakonna omavalitsuselt:	
Toetus vallaval. asjaajaja palgaks	78.155,—
Tagasimaksud ja teised ettenägemata tulud	—
Mitmesugused	19770,75
Teiste valdade lisamaksud	—
asutuste ülevalpid.	

1) vallast.

Kokku 97.925,75

Kõik kokku 2.718.750.—

Väljaminekud.

A. Korralised kulud.

1. Vallaomavalitsuse administratiiv väljaminek:

Vallavalitsuse palkadeks:
Palk vallavanemale 31.320

Palk 4 vallavalitsuse liikmele	44.732,5	Matmine	5.075
Sõidurahad	5.800	Teenijad	—
Vallanõukogu paljaks:		Teised väljaminekud	—
Tasu kuue päeva eest	3.480	Toetused rahas	26.897,5
Sõidurahad	21.750	Vaestemaja:	
Tehnilise personali paljad:		Hoonete remont 2	43.500
Palk asjaajajale	163.270	Küte	46.980
Asjaajaja abile	81.997,5	Valgustus	5.075
Kantselei ametnikule	81.997,5	Kinnitus	725
Haigekassa kinnitus	17.765	Väljakäigu koht. puhastus ja	
Komandeerimised	2.175	korstnate pühkimine	1.450
Teenijate ülalpidamine:		Kokku § 2	547.520
Palk käskjalale ja postivedajale	69.600	3. Hariduse edendamine:	
Haigekassa kinnitus	5.437,5	Tegelaste paljad:	
Teised valitsuse ja nõukogu väl-		Palgad — õpetajale	—
jaminekud:		Palgad 4 teenijale	69.600
Raamatud ja kantselei tarved	29.000	Teised koolide väljaminekud:	
Inventari muretsemine, invent.		Õpeabinõude muretsemiseks	10.875
korrashoid	2.175	Kirjutustarvete muretsemiseks	—
Valla kohtu ülalpidamine:		Kooli invent. muretsemiseks	21.750
Palk eesistujale	3.480	Raamatukogu	5.800
3 kohtunikule	5.220	Lugemistoa sisseseadmiseks:	
Kohtu asjaajajale	8.700	Raamatute muretsemiseks	—
Raamatud ja kantselei tarbed	2.175	Inventari	—
Komisjonide ülalpidamine:		Toetus puudustkannatajatele	
Tasu 6 päeva eest revisjoni		õpilastele	14.500
komisjoniliigetele	1.450	Kursuste ja loeng. korraldamine	—
Perekonnaseisu ameti jaoskond:		Toetus väljaspool valda olevate	
Palk jaoskonna tegelastele,		koolide ülalpidamiseks	—
raamatud ja kantselei tarved	—	4 koolimaja ülalpidamine:	
Politsei ülalpidamine:		Hoonete remont	72.500
Ruumide üür	—	Küte	156.500
Küte	7.830	Valgustus	43.500
Valgustus	1.450	Kinnitus	7.975
Kaitseliidu osakonna väljami-		Väljakäigu kohtade puhast. ja	
nekud	2.175	korstnate pühkimine	7.250
Vallamaja:	koolimaja ühiselt	
Hoonete remont	18.125	ülalpidada	—
Küte	23.200	Kokku § 3	410.350
Valgustus	8.700	4. Tervishoid:	
Kinnitus	6.017,5	Tegelaste paljad:	
Väljakäigukohtade puhastus ja		Arsti palk	87.000
korstna pühkimine	1.450	Ämmaemanda palk	24.360
Kokku § 1	650.470	Teised väljaminekud:	
2. Vaeste ülalpidamine.		Arstirohtude ja desinfektsiooni	
Toetused väljaspool varjupalka		vahendite muretsemiseks	—
58 vaesele:		Rõugete ja teiste kaitserõugete	
Rahas	21.025	panek	2.900
Toiduainetes	169.287,5	Veterinaarabi:	
Riided	—	Doktoraadi (ambulantsi) ülalpidami-	
Arstimine	36.250	mine	
Matmine	4.350	Hoonete remont	29.000
Ülalpidamine varjup. 43 vaest:		Küte	32.625
Ülalpidamine	165.155	Valgustus	725
Riided	—		
Arstimine	21.750		

Kinnitus	1.885	10. Mitmesugused kulud:	
Puhastamine	1.812,5	Teenijate palgad valla sisemis-	
	<u> </u>	teks tarvidusteks	—
Kokku § 4	180.307,5	Tagavara kapitali täiendamine	72 500
5. Vallale kuuluvate liikumata		Ettenägemata kulud	32.842,5
varanduste ülalpidamine:			
Kinnitus	5.725,5	Kokku § 10	105.342,5
Remont	50.750.	11. Eelmiste aastate eelarvete	
Maksud	—	puudujääkide katteks:	
Ehitusmaterjaali muretsemine		19...../..... eelarve lõpeta-	
remontideks	40.745	mise järele	—
	<u> </u>	19...../..... eelarvesse	—
Kokku § 5	97.222,5		
6. Riigikaitse edendamine:		Kokku § 11	—
Sõdurite võtmise kulud	4.350	Kokku korralised kulud	2.007.887,5
Mobilisatsiooni kulud	2.900	B. Erakorralised kulud:	
Tagavaraväelaste asjas	3.625	12. Võlgade ja %/% tasumine:	
Väeosade paigutamine	—	Võlgade tasumine	—
	<u> </u>	Võla osa tasumine Läti laenust	—
Kokku § 6	10.875	Läti laenu protsentide tasumine	—
7. Posti ja telefoni ülalpidamine:		Tagasimaksetavad kulud	—
Posti ja telefoni abonement	4.930	Erakorralised ettenägemata	
Posti vedu	—	kulud	—
	<u> </u>	Kapitalide kogumine ehitusteks:	
Kokku § 7	4.930	Liikumata varanduste oman-	
8. Valla omavalitsuse ettevõtete		damiseks ja ehitusteks	145.000
tarviduseks	—	Maksud maakonnavalitsusele	
	<u> </u>	valla kohustuste täitmise eest	565.862,5
Kokku § 8	—		
9. Vangide ülevalpidamine	870	Kokku § 12	710.862,5
	<u> </u>	Kõik kokku	2.718.750
Kokku § 9	870		

Bibliografia.

Administratiiv ja finantsteaduste käsiraamat. Toimetanud õigusteadlane E. Mets, Politseikooli direktor. Siseministeeriumi Administratiivala kirjastuse väljaanne

1927. a. 664 lehek., hind 350 marka.

„Maaomavalitsuse“ toimetuse ja E. Maakondade Liidu poole on isikute poolt, kes vallasekretäri kutse vastu ettevalmistavad, sagedasti pööratud juhatuste saamiseks vastavate käsiraamatute suhtes. Soovitades olemasolevaid asjasse puutuvaid raamatuid, on tulnud alati ära märkida tühje kohte meie kirjanduses teatud alade alal. Ei ole ju vastava käsiraamatu peale keski mõelnud ja vaevalt tasuks ta väljaandmine enese ära. Tuleb võtta üksik osasi siit ja sealt. Ja hulga teadmisi, mis vallasekretäridele kasulikud, pakub ka „Administratiiv ja finantsteaduste käsiraamat“.

See raamat on õpperaamatuna politseile

ette nähtud, kuid üldosad selles pakuvad hulga teadmisi ka kõigile neile, kes administratiivalal tegutsevad, sest see käsiraamat annab lühikese teoreetilise ülevaate õiguse üldõpetusest, riigi- ja administratiivõigusest, samuti ka finantsõigusest. Ta sisaldab süstematiseeritud kogu administratiivseid seadusi ja maksuseadusi ning politsei korralduse. Õiguse ja seaduse üldõpetuse osa vastab suures osas vallasekretseeksami kavale.

Kõike seda arvesse võttes osutub „Admin. ja finantsteaduste käsiraamat“ väga tarvilikuks raamatutes vallasekretäridele ja teistele administratiivalal tegutsevatele isikutele, samuti neile, kes vallasekretäri kutse vastu valmistavad. Praeguse raamatu turu hindadega võrreldes on raamatu hind, 350 marka, ime odav. Raamat on saadaval, ka järelmaksuga, „Eesti Politseilehe“ toimetusest Siseministeeriumis.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 25. Alevivalitsuse otsuvõimulise koosoleku koosseisust.

Kas on alevivalitsus otsuvõimuline koosolekul, millest osa võtavad alevivanem ja üks alevivalitsuse liige?

Emsa.

Vastus

Alevi seaduse (Sead. ja Valits. korr. kogu nr. 187 — 1917, art. 1082) § 83 järgi koosneb alevivalitsus alevivalitsuse esimehest ja vähemalt kahest alevivalitsuse liikmest. Kui alevivalitsuse esimees või keegi alevivalitsuse liigetest lahkuvad alevivalitsuse volituste ajal, siis kutsutakse alevivalitsuse esimehe poolt kokku alevivolikogu alevivalitsuse läiendamiseks (§§ 87 ja 88). Sama seaduse § 97 põhjal tehakse alevivalitsuse otsused hääleteenamusega, kus juures, kui alevivalitsuse esimees leiab enamuse otsuse mitte kooskõlas olevaks seadusega või alevivolikogu otsusega, siis paneb ta alevivalitsuse otsuse seisma ja teatab sellest lähemal koosolekul alevivalitsusele. Juhtumisel, kui asi nõuab kiiret otsustamist, võib alevi valitsuse esimees tarvitusele võtta abinõusid, mis kuuluvad alevivalitsuse kollegiaalsele otsustamisele jne. § 98.). Kõigist neist paiaagrahvidest selgub, et alevivalitsuse koosolekud on otsusevõimsed, kui neist osa võtavad esimees või tema asetäitja (§ 99) ja vähemalt nii palju alevivalitsuse liikmeid, kes moodustavad teataval juhtumistel alevivalitsuse enamuse alevivalitsuse esimehe vastu, s. t. mitte vähem kui kaks liiget. Neil juhtumistel, kui alevivalitsus koosneb ainult esimehest ja ühest liikmest, ei saa alevivalitsus üldse kollegiaalselt asju ajada. Neid ülesandeid täidab sel korral alevivalitsuse esimees (§ 98) seni, kui alevivalitsus ei ole alevivolikogu poolt täiendatud. Kuid sarnane olukord (esimees ja üks liige) võib tekkida alevivalitsuses ainult juhtumistel, kui keegi alevivalitsuse liigetest lahkuvad surma või õiguste kaotamise tõttu. Liikme vabatahtlise lahkumise puhul ei või sarnane olukord üldse tekkida, sest seni, kuni ei ole valitud uus liige, ei või alevivolikogu lahkujat alevivalitsuse liikme kohuste täitmisest vabastada (§ 95).

Küsimus Nr. 26. „Peakoht“ mõiste selgitamisest pöpsiseaduse käsitamisel.

Pöpsiseaduse § 3 lit a järele ei ole pöpsil, juhtumisel, kui peakoht alla 20 ha, õigus rohkem maad saada, kui üks kolmandik ha. Kui aga eramaa liiki kuuluv talu on 40 ha suur ja 3 isiku käes ühesuurustes osades pidada, igal pidajal omad hooned ja eriti majapidamine, ja pöpsil sellest kohast 5 vakamad kasutada tõelise pöpsimaana kümneid aastaid, kui palju siis võib pöps oma le eraldamiseks nõuda, 5 või 1 vakamaa. Talu püsib lahutamata üksusena, kolmes osas pidamine sünnib erakokkuleppe põhjal? —KK.—

Vastus:

Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldamise („Riigi Teataja“ nr. 16 — 1926. a., sead. nr. 16) § 3 l. a järgi ei ole eramaal asuval maakasutajal maa korralduse nõudmise õigus, muu seas, kui tema käes kasutada oleva maakoha eraldamine rikub peakohta maa-ala ühtlust sedavõrd, et selle edaspidine kasutamine põllumajanduslikult tuntavalt raskeneb ja kui selle juures peakoht, millest eraldamine sünnib, on vähem kui 20 ha. Edasi kõneleb sama lit., et kui „peakoht“ alla 20 ha, on maakasutajal õigus nõuda peakohtast eluasemeks hoone aluse ja õue-maa eraldamist, kuid mitte üle ühe kolmandiku ha. Nagu sellest selgub, ei arvesta seadus sellega,

kui mitu isikut on peakohta omanikud, vaid ainult peakohta enesega. Küsimuses ettefoodud juhtumisel on peakoht 40 ha suur ning eramaade kasutajal on õigus nõuda tema käes kasutada oleva maakoha eraldamist § 2 p. c põhjal.

Küsimus Nr. 27. Alevivalitsuse ja alevivalitsuse liikme vahel äri- lise vahekorra võimalusest.

Kas võib alevivalitsusega äri- lises vahekorras olev isik alevivalitsuse liige olla? Kui mitte, kelle süüks tuleb lugeda tema ametisse kinnitamist, kas kohaliku omavalitsuse või järevalve asutuse süüks? Kui to isik leiab, et tema alevivalitsuse liige ei ole õigustatud olema ja lahkumiseks tarvilise teadaande esitab, kuna aga uue liikme valimine ta- kistuste tõttu läbiiviidav ei ole volikogu poolt, kas võib siis järevalve asutus ettekirjutada alevivalitsusega äri- lises vahekorras seisvale isikule, et tema kuni uue liikme valimiseni alevivalitsuse liikme kohuseid täitma peab, vastasel korral koguni kohtu alla langeda võib?

Kas ei osutu sarnane ettekirjutus seadusevastas- seks?

Emsa.

Vastus:

Alevivalitsuse esimees ja liikmed ei või olla teatavas äri- lises vahekorras aleviomavalitsusega nende ametis olemise ajal (alevi seaduse § 93, Seadl. ja Valit. korr. kogu nr. 187 — 1917. a. art. 1082). Sellest järgneb, et valida võib alevivalitsuse liikmeteks ka isikuid, kes enne valimisi aleviomavalitsusega eelpooltähendatud äri- lises vahekorras. Seda kinnitab ka § 86, mille järgi võib valimisi ettevõtta kandidaatide nõusolekut küsima. Kuid olles valitud, peavad tähendatud isikud, kas neid äri- lise vahekorra alevi omavalitsusega lõpetama või alevivalitsuse liikme ameti kohalt tagasi astuma. Esitades lahkumise teadaande, täidavad nemad alevivalitsuse liikme kohuseid kuni ameti kohuste täitmisest vabastamiseni alevivolikogu poolt (§ 95). Et sarnane olukord, kus tagasi astunud liige täidab alevivalitsuse liikme kohuseid, kaua ei kestaks, on järevalve asu- tustel (maavalitsusel ja siseministriteeriumil) õigus nõuda alevivolikogu koosoleku kokkukutsu- mist (§ 71 p. 4) ja alevivalitsuse täiendamise ning lahkuvu liikme vabastamise küsimuse päevakorda võtmist (§ 75 p. 4 ja §§ 87, 88 ning 95). Vaieldav on küsimus, kas võib järevalve asutus adminis- tratiiv korras sundida alevivolikogu alevivalitsuse koosseisu täiendama ja lahkuvu liikme vabastama. Omavalitsuse ajutise järevalve seaduse („Riigi Teataja“ nr. 78 — 1919. a. sead. nr. 149 §§ 4 ja 8 järgi saadetakse maavalitsusele järevalve või- maldamiseks alevivolikogu protokollist ärakirjad, kus juures järevalve omavalitsusel on õigus ad- ministratiiv kohtu korras protestiga esineda, kui protokollis sisalduvates otsustes seaduste rikkumist leiab. Selle paragrahvi seisukohalt näib, nagu ei saaks järevalve asutus midagi ettevõtta, et alevivolikogu päevakorda võetud alevivalitsuse koosseisu ja lahkuvu liikme vabastamise küsimuse positiivselt lahendaks, kuid, teiselt poolt, arvesse võttes, et küsimuses ettenähtud juhtumisel alevi- volikogu on kohustatud vabastama ametist isikut, kes vastava seaduse põhjal ei või täita alevivalit- suse liikme kohustusi, siis võiks alevivolikogu eitava otsuse, kui seaduse rikkumise peale vaadata ja nõuda administratiivkohtu korras selle kõrvaldamist. Ühtlasi oleks sellega lahendatud ka alevivalitsuse koosseisu täiendamise küsimus, sest kohtu otsuse põhjal oleks alevivolikogu sun- nitud neid küsimusi korraga lahendama.